

ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ
ΙΔΡΥΘΕΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΠΡΟΦΙΛΙ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΞΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΒΛΑΧΟΥ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ, ΔΕ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ
ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΒΙΖΟΥΚΙΔΟΥ
ΕΝ ΒΕΡΟΛΙΝΩ,
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΝΑΓΝΟΣΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΑΛΚΙΒΙΑΔΟΥ ΚΟΝΤΟΠΑΝΟΥ,
ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ

ΕΒΡΑΒΕΥΘΗ ΥΠΟ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ
ΕΝ ΤΗ ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙ

ΕΤΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΟΝ
1937

Ε.Υ.Δ. της Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

Ε.Υ.Δ. σης Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

ΤΟΠΩΝΥΜΙΚΟΝ ΒΙΤΣΗΣ ΚΑΙ ΜΟΝΟΔΕΝΔΡΙΟΥ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

ὑπό

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Μ. ΣΑΡΡΟΥ

[Ἄφιέρωμα εἰς τὴν ἱερὰν μνήμην τοῦ
ἀοιδίμου συναδελφοῦ καὶ φίλου μου
Γεωργίου Παν. Ἀναγνωστοπούλου.]

Ὡς εἶναι γνωστόν, αἱ δύο συνοικίαι τῆς Βίτσης καὶ τὸ Μονοδένδριον ἀπετέλουν, πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Ἡπείρου ὑπὸ τῶν Τούρκων μέχρι τοῦ ἔτους 1753, μίαν κοινότητα ὑπὸ ἓνα κωμόρχην. Ἐκαλεῖτο δὲ ἡ πρὸ τῆς ἀλώσεως ἀναφερομένη αὕτη κοινότης *Βεζίτσα* (ἐγγράφειτο *Βεζήτζα* καὶ οἱ κάτοικοι *Βεζητζηνοὶ*) μέχρι τοῦ τέλους τοῦ ΙΖ' αἰῶνος, εἶτα *Βείτσα*, *Βίτσα*, καὶ *Βίτσες* διὰ τὴν διαίρεσιν εἰς *τρεις μαχαλάδες*. Κατὰ τὸν ΙΗ' αἰῶνα ὁ ἄνω Μαχαλᾶς καλεῖται *Μονοδένδριον* ἢ *Μαναδέντρι*, οἱ δὲ ἕτεροι *Μεσιὸς Μαχαλᾶς* καὶ *Κάτω Μαχαλᾶς*. Πρὸ δὲ τοῦ ΙΗ' αἰῶνος τὸ μὲν Μονοδένδριον ἐλέγετο *Ἅγιος Γεώργιος Μαχαλᾶς*, ὁ δὲ Μεσαῖος Μαχαλᾶς *Ἅγιος Νικόλαος Μαχαλᾶς* καὶ ὁ Κάτω *Παναγία Μαχαλᾶς*. Τῷ 1919 ἠνώθησαν αἱ δύο συνοικίαι *Μεσιοῦ* καὶ *Κάτω Μοχαλᾶ* εἰς μίαν κοινότητα ¹.

1) Ἴδὲ σχετικὰ εἰς Ἰ. Λαμπρίδου *Ζαγοριακά*, Ἀθῆναι 1870 σ. 50, *Ἡπειρ. Μελετ.* 1889, Θ' σ. 43. Δ. Μ. Σάρρου *Παλαιογραφικὸς Ἔργον ἐν Κων)πόλει* 1914, σ. 101, *Ἡπειρωτ. Χρονικὰ Β'* (1927) σ. 291. Καὶ ὁ Ἀθ. Ψαλίδας εἰς τὴν ἀνέκδοτον *Γεωγραφίαν* του, κατ' ἀντίγραφον αὐτῆς ὑπὸ Κοσμᾶ Θεσπρωτοῦ, ὃ ἔχει ὁ φιλόλογος κ. Ἀθ. Παπαχαρίσης, γράφει: «Ἐκεῖθεν δὲ [τοῦ Ζαγορίου] ὅπου κατοικοῦνται ἀπὸ Γραικοὺς, εἶναι *Βείτζα*, τῆς ὁποίας τὸ ἄνω μέρος λέγεται *Μαναδέντρι* ὅπου πλησιάζει τὸν περίφημον Βῆκον . . . Τὸ μεγαλύτερον ἀπὸ ὅλα αὐτὰ [τὰ χωρία] εἶναι ἡ *Βείτζα*, διότι φθάνει τὰ 300 σίτια, καθὼς ἀπὸ τὰ Βλαχοχώρια ἢ *Λάϊστα*». Ὡς πρὸς τὸ Μονοδένδριον (ἐν Ζαγορίῳ λέγεται *Μαναδέντρι*, ὑπὸ δὲ τῶν λογιωτέρων γράφεται *Μονοδένδριον*) παρατηροῦμεν ὅτι ἐν ἐπιγραφῇ λειτουργικοῦ μεταλλίνου ποτηρίου τοῦ 1680 εὗρισκομεν κεχαραγμένα: «Τὸ θεῖον καὶ ἱερὸν ποτήριον ὑπάρχει τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου *Μινός* εἰς χωρίον *Βεζήτζα* εἰς *Μονοδέν*»

Ἑπειρωτ. Χρον. Γ' (1928) σ. 320—331 «Περὶ τοπωνυμιῶν τῆς Νοτιοδυτικῆς Ἠπείρου», Η' (1933) σ. 99—140 «Συμβολὴ εἰς τὴν ἔρσυναν τῶν Ἑπειρωτικῶν τοπωνυμιῶν», Θ' (1934) «Τοπωνυμικὸν τῆς ἐπαρχίας Κορίνθου» ὁ ἀκίματος γυμνασιάρχης κ. Χ. Σούλης αὐτόθι Ζ' (1932) σ. 216—245 «Τοπωνυμικὸν Χουλιαράδων» ὁ φιλόμουσος κ. Ν. Νίτσος «Περὶ τῶν τοπωνυμιῶν Τσαμαντᾶ καὶ Τσαμουριάς» ἔφημ. Ἑπειρος ἐν Ἰωαννίνοις (1920) ἀρ. 14 καὶ 18· ὁ πολυγραφώτατος πρόφην Μητροπολίτης Παραμυθίας κ. Ἀθηναγόρας «Περὶ τῶν Ἑπειρωτικῶν τοπωνυμιῶν» ἔφημ. *Ἐλευθερία* ἐν Ἰωαννίνοις, ἀρ. 317 τῆς 16 Δεκεμβρίου 1926· ὁ ἀειμνήστos Χ. Χρηστοβασίλης «Ἡ Ἑπειρος καὶ τὰ ἐν αὐτῇ σερβικὰ ὀνόματα» *Ἑπειρωτ. Ἡμερολόγιον* 1914 τοῦ Μ. Οἰκονομίδου· ὁ ἀριστος φιλόλογος, καθηγητῆς τῆς Ριζαρείου Σχολῆς, κ. Ἀθ. Παπαχαρίσης, *Ἑπειρ. Χρον.* Η' (1833) σ. 141—149 «Συμβολὴ εἰς τὸ τοπωνυμικὸν τοῦ Πωγωνίου»· ὁ ἀξιως παντὸς ἐπαίνου ἐρευνητῆς τοῦ ἐν Βενετίᾳ Ἑπειρωτικοῦ Ἀρχείου κ. Κων. Μέρτζιος, *Ἑπειρ. Χρον.* Θ' (1933) σ. 182—201 «Συμβολὴ εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν ξένων Ἑπειρωτικῶν τοπωνυμιῶν», καὶ εἴ τινας ἄλλοι.

Αἱ κυριώτεραι περιοχαὶ τῶν συνοικιῶν Βίτσης καὶ Μονοδενδρίου εἶναι 1) τὸ Βουνό, 2) ὁ Βαρκός, 3) τὸ Κορνήσι, 4) ὁ Κάμπος, 5) ὁ Βίκος, 6) τὰ πέριξ τῶν συνοικιῶν καὶ τὰ κλαδερά.

Τὰς τοπωνυμίας τῶν μερῶν τούτων περισυλλέξαντες τὸν Αὐγούστον τοῦ 1936 ἐν τῇ γενετείᾳ ἡμῶν Κάτω Βίτση ἐκ πληροφοριῶν τῶν γραιῶν καὶ γερόντων Βίτσης καὶ Μονοδενδρίου (ὧν προεξῆρχεν ὁ ἐκ Κάτω Βίτσης θαλασρώτατος ὑπερνεηκοντούτης ποιμνιοτρόφος ἄλλοτε, χρηστὸς πρεσβύτες.

δρι.» Τὸ χωρίον ὠνομάσθη ἐκ κολοσσιαίας ἐλάτης (ὑψουμένης παρὰ τὴν ἄλλοτε μονήν, νῦν δὲ παρεκκλήσιον, τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ) βληθείσης ὑπὸ κεραυνοῦ. Ὁ κορμὸς αὐτῆς ἐσώζετο μέχρι τοῦ 1840. Ἴδὲ *Ἑπειρ. Χρον.* Β' 293.

[Μετὰ τὴν ἔνωσιν τῶν δύο συνοικιῶν Βίτσης (Μεσιοῦ καὶ Κάτω Μαχαλᾶ) εἰς μίαν, εὐκταῖον εἶναι καὶ αἱ τρεῖς αὗται συνοικίαι ν' ἀποτελέσωσι καὶ αὐτὴς μίαν κοινότητα, ὅπως πρὸ τοῦ ΙΖ' αἰῶνος καὶ ὅπως πολλάκις συνέστησεν αὐταῖς καὶ ἡ Γενικὴ Διοίκησις Ἰωαννίνων, καθ' ὅσον μάλιστα, ἐξαιρέσει τῶν οἰκογενειακῶν ἰδιοκτησιῶν, ὁ ἄλλος βρασκήσιμος, ξυλεύσιμος καὶ καλλιεργήσιμος τόπος, εἰς τὸ Βουνόν· εἰς τὸν Κάμπον, εἰς τὸ Κορνήσι, εἰς τὸν Βαρκὸν καὶ εἰς τὰ πέριξ τῶν συνοικιῶν τούτων, εἶναι ἀκόμη κοινὸς ἔκπαλαι, καὶ ἀδιανέμητος. Ἀλλὰ καὶ δυσκολώτατα δύναται νὰ διανεμηθῆ, χωρὶς νὰ προκύβουν παράπονα καὶ ἀδικίαι καὶ εἰς τὰς τρεῖς κοινότητας.]

Ἄναστασιος Α. Βαζδέκης, ἀποθανὼν πέρυσι, καταχωρίζομεν νῦν κατ' ἀλφαβητικὴν τάξιν. Μὴ εὐκαιροῦντες δὲ νὰ ἐκταθῶμεν περισσότερον εἰς τὴν ἔρευναν αὐτῶν, παραπέμπομεν εἰς τὴν προμνηθεῖσαν μελέτην τοῦ ἀοιδίου Γ. Ἀναγνωστοπούλου ἐν τοῖς Ἑπειρωτικοῖς Χρονικοῖς Α', σ. 86—101 ὡς πρὸς τὴν προέλευσιν καὶ κατάταξιν πολλῶν ἐξ αὐτῶν.

Ἄγγελετρο (στ' Ἄγγελετρο), συνοικία Ἄνω Βίτσης, πλησίον εἰς τὸ Ἄναερον.

Ἀγιάννης, Ἀγιάνης, παρεκκλήσιον καὶ τοποθεσία εἰς τὸ Κορνήσι.

Ἄγιοι Ἀπόστολοι, ἈϊΑπουστόλ', παρεκκλήσιον καὶ τοποθεσία Μονοδενδρίου.

Ἀγιώργις, Ἀγιώργς, παρεκκλήσιον καὶ τοποθεσία τοῦ Μονοδενδρίου, ἐνθα καὶ τὸ νεκροταφεῖον.

Ἀιδημήτρις, Ἀιδημήτρος, παρεκκλήσιον καὶ τοποθεσία Κάτω Βίτσης.

Ἀιθανάσις, Ἀιθανάις, παρεκκλήσιον καὶ τοποθεσία Βίτσης.

Ἀικωσταντίνος, Ἀίκουσταντίνους, παρεκκλήσιον καὶ τοποθεσία εἰς τὸν Βαρκόν.

Ἀιλιάς, (γεν. τ' Ἀιλιάς), ἡ μονὴ τοῦ Προφήτου Ἡλία καὶ ὁ περὶ αὐτὴν τόπος. Λέγεται καὶ Προφητιάς.

Ἀϊνκόλας, Ἀϊνκόλας (γεν., ὡς ἄγιου, τ' Ἀϊν(ι)κουλάου, ὡς τοποθεσία τ' Ἀϊν(ι)κόλα, στοὺν Ἀϊνκόλα), παρεκκλήσιον καὶ τοποθεσία α' εἰς τὰ Λεβαδάκια β' εἰς τὸ ποτάμι (οὗ παλιὸς οὗ Ἀϊνκόλας).

Ἄγια Σωτήρω, Ἀἰὰ Σουτήρου καὶ Σουτήρου, παρεκκλήσιον καὶ τοποθεσία περὶ αὐτὸ εἰς Ἄνω Βίτσαν.

Ἀἰταξιάρχης, Ἀἰταξιάρχς (γ. τ' Ἀἰταξιαρχιοῦ), παρεκκλήσιον καὶ τοποθεσία Κάτω Βίτσης.

Ἄετοφωλιά, αἰτουφουλιά, τοποθεσία ὑψηλὴ εἰς τὸν Ὄβορον, ὅπου ὑπῆρχε ποτε φωλεὰ αἰετοῦ.

Ἄλωνι τοῦ Ντόκου, ἄλων τ' δόκ', τοποθεσία Κάτω Βίτσης πέρα παλαιοῦ ἄλωνιου τοῦ Ντόκου.

Ἀμπέλι τοῦ Μάλλιου, ἀμπέλ' τ' Μάλλι, τοποθ. πλησίον τοῦ ἀμπελίου τοῦ Μάλλιου.

Ἄναερον, τό, στ' ἀνάερον, εὐάερος κλιτὸς τοῦ μεταξὺ τῶν δύο συνοικιῶν (μαχαλάδων) Βίτσης λόφου, ὃ ὁποῖος λέγεται *ράχη*. Ἐπ' αὐτῆς ὑπάρχει μικρὸν περίπτερον, κίόσκι λεγόμενον ἀνέκαθεν. Ἡλ. παρὰ τὸ ἐνάερον (μέρος).

Ἄνεμόμυλος, ἀνιμόμβλους, τοποθ. Κάτω Βίτσης, ὅπου ἄλλοτε ὑπῆρχεν ἀνεμόμυλος.

Ἀνήλιο, τό, τ' ἀνήλιου, ἀνήλιος συνοικισμὸς τῆς Ἄνω Βίτσης.

Ἀπανωχώρι, ἀπανουχώρ, ἡ Ἀπάνω Βίτσα, ἢ καὶ Μεσιὸς μαχαλάς, ἧς οἱ κάτοικοι Μεσιομαχαλίτες (Μισιουμαχαλίτις).

Ἀπιδιά, ἡ, ἀβδιά, τοποθεσία τοῦ βουνοῦ.

Ἀραμνά, ἰδὲ ραμνά.

B

Βαθύλακκος, Βαθύλακκος, τοποθεσία τοῦ Βουνοῦ.

Βαρκὸς δ, οὐσιαστικόν. Πληθ. οἱ Βαρκοὶ καὶ τὰ Βαρκά· Ἄπανω Βαρκὸς καὶ Κάτω Βαρκὸς, ἑκτασις πεδινή, ἐλώδης καὶ γλοερὰ μεταξὺ Βίτσης καὶ Σουδενῶν (νῦν Πεδινῶν). Ὁ Γ. Χατζιδάκις καὶ ὁ ἀοίδιμος Γ. Ἀναγνωστόπουλος θεωροῦν τὴν λ. ἑλληνικὴν, σχετίζοντες αὐτὴν πρὸς τὸ *βαρκός*. Ἡ λ. ἀπαντᾷ πόλλαχού τῆς Ἑλλάδος, *βαρικὸς* καὶ *βαρκός*, καὶ ὡς ἐπίθετον, τόπος *βαρκός*. Ἴδὲ *Ἡπειρ. Χρονικά* Θ' 220.

Βεζίτσα, (ἐγράφετο Βεζήτζα)—*Βείτσα, Βεγίτσα, Βίτσα*, τὸ ὄνομα τοῦ χωρίου περὶ οὗ ἐγράψαμεν ἐν ἀρχῇ. Οἱ κάτοικοί του (ἄλλοτε Βεζητιζηνοὶ νῦν) Βιτο(ι)νοί. Ἡ λ. εἶναι ἢ αὐτὴ μὲ τὴν *Βυζίτσαν*, χωρίον τοῦ Βόλου, καὶ μὲ τὰς *Βυζίτσες*, τοποθ. Καλεντζίου (*Ἡπειρ. Χρον.* Η', 102), παρενμολογουμένη ἀπὸ τὸ *βυζί*. Ἡμεῖς εὐρίσκομεν τὴν λ. σλαβοφανῆ.

Βίκος, Βίκους. Ἡ ὀνομαστὴ χαράδρα μεταξὺ Βίτσης, Κουκουλίου, Καπεσόβου, Βραδέτου, Παπίγκου. Ὁ Ι. Λαμπρίδης (*Ἡπειρ. Μελετ.* Η' σ. 34) θεωρεῖ τὴν λ. σλαβικὴν : βίκος=χάσμα. Γράφεται καὶ *Βήκος*.

Βλαχόδρομος, Βλαχόδρουμος, ὁδὸς ἡμιονικὴ ἀρχίζουσα ἀπὸ τὸν Κάμπον καὶ καταλήγουσα εἰς τὸ ποτάμι τοῦ Βίκου, δι' ἧς οἱ ἀγιογιᾶται, συνήθως βλαχόφωνοι, μετέφερον ἄλλοτε φορτία ξυλείας, ἄλατος, γεννημάτων κτλ.

Βορτόπι, ἰδὲ Βουρτόπι.

Βουβάλινα ἢ, τοποθ. τοῦ Βουνοῦ.

Βουζήσι τό, *Βουζήσ*, πληθ. τὰ *Βουζήσια*, τοποθ. εἰς τὰ πρὸς τὴν Βίτσαν ὑψώματα τοῦ Βαρκοῦ. Παρ' αὐτὸ ὑπάρχει θέσις *Μνήματα*, ὅπου ὑπῆρχον ἄλλοτε τάφοι (πρ. Ι. Λαμπρίδου *Ζαγορικά* σ. 37, Ἀθήναι 1870).

Βουνί καὶ *Βουνό*, βνί, βνὸ καὶ πληθ. τὰ βνά· τὸ βουνὸν Βίτσης καὶ Μονοδενδρίου, ὄροσειρὰ τῆς Πίνδου.

Βουρτόπι, πληθ. Βουρτόπια, τοπ. κοῖλαι καὶ γλοερὰ εἰς τὸ Βουνόν. Ἡ λ. καὶ ἀλλαχοῦ. Κατὰ τὸν Κ. Μέρτζον ἢ λ. ἀρχ. Δακικὴ, virtop=χαράδρα (*Ἡπ. Χρον.* Θ. 195).

Βοῖδομάτης καὶ *Βοῖδομάτι*, στοῦ Βοῖδουμάτ. Ὁ διὰ μέσου τοῦ Βίκου ρέων χεῖμαρρος.

Βρυσάγκαρη ἢ, τοπ. μὲ μικρὰς πηγὰς, παρὰ τὰ *Παλιάμπελα* Κάτω Βίτσης.

Βρύση τῆς *Κρανούλας*, Βρύς τς κρανούλας. Πηγὴ πλησίον μικρᾶς κρανέας εἰς τὸν Βαρκόν. Ἡ αὐτὴ λέγεται καὶ *βρύς τ' Σιουρβάν*, ἐκ τινος Σιουρμπάνη, ἰδρῦσαντος αὐτήν.

Βρύση τοῦ *Καραγλάννη*, βρύς τ' Καραγλάνν, καὶ βρύς στοῦ Κουρνήσ, ἢ περιφημοτέρα πηγὴ τῆς Βίτσης εἰς τὸ Κορνήσι· (Ἴδὲ Ι. Λαμπρίδου *Ἡπειρ. Ἀγαθοεργήματα* Β' 105).

Βρουπίστα ἢ, καὶ *Βρουπιστά*, Βρουπιστά, ὄρεινὴ ἑκτασις χωρίζουσα τὴν Βίτσαν ἀπὸ τοῦς Ἀσπραγγέλους (Δοβράν).

Γαντζή, στ' Γαντζή, τοποθ. Βίτσης εις τὴν ἀρχὴν τοῦ Βαρκοῦ.

Γεφύρι, γκιουφύρι. 1) Γκιουφύρι τ' Μπαζάκα εις τὰ Λιβαδάκια (Ι. Λαμπρίδου *Ἡπειρ. Ἀγαθοεργ.* Β' 80. 2) *Γκιουφύρι* τ' *Μίσου* μεταξὺ Βίτσης καὶ Κουκουλίου (Ι. Λαμπρίδου ἔνθ. ἀν.).

Γιανίτσαρη ἢ, στ' *Γιανίτσαρ'* μεταξὺ Βίτσης καὶ Μονοδενδρίου τοποθ. περίοπτος, σύνδενδρος καὶ γοητευτικὴ, ὅπου συνήρχοντο ἄλλοτε αἱ τρεῖς συνοικίαι (οἱ τρεῖς μαχαλάδες). Ἡ ὄνομασία τουρκ. ἔκ τινος γιανιτσάρου, (Ι. Λαμπρίδου *Ἡπειρ. Ἀγαθ.* Β' 106). Ἴσως τὸ θηλυκὸν ἔκ τοῦ: στ(οῦ) *Γιανίτσαρ(ου)*.

Γιανωτά ἢ, στ' *Γιανουτά*, μετὰ τὸ Κορνήσι, πρὸς τὸ Ξηροπόταμον τοῦ Βίκου.

Γκάλλινα ἢ, κατωφερὲς καὶ ἀνήλιον μέρος τῆς Ἄνω Βίτσης, συνέχεια τῆς συνοικίας *Πτεινοχώρι*, (πιτνουχώρι). Ἴσως ἔκ τοῦ ἰταλ. gallina= ὄρνις. Ἡ λ. καὶ ἀλλαχοῦ. Ἴδὲ *Ἡπειρ. Χρον.* Θ' 231.

Γκίτζα ἢ, τοποθ. Κάτω Βίτσης, μὲ μικρὰ κλαδερά, ὅπου βόσκουν τὰ ζῶα.

Γκισμέ, τοποθεσία εις τὸν Βαρκόν, ὅπου ὑπάρχει πηγὴ ἀρίστου ὕδατος. Ἡ λ. ἔκ τοῦ τουρκ. τσεσμέ=πηγή. Ἡ ἐκεῖ πηγὴ λέγεται *βρύσ(η) τ(οῦ) Γκι'σμέ*, λησμονηθείσης τῆς σημασίας τῆς τουρκ. λέξεως.

Γκουσ'μίτ'ίνα τὰ, τοπ. Κάτω Βίτσης ἔχουσα ἀγριαπιδέας (γκορτζιές).

Γκουσ'πίνα ἢ, μέρος πλημμυρίζον εις τὸν Βαρκόν.

Γκράμποβο, γράβουβο, τοποθ. εις τὸ Βουνόν.

Γκρούγια τὰ, ἀπόκρημνον καὶ σπηλαιῶδες μέρος μεταξὺ μεταξὺ Βίτσης καὶ Μονοδενδρίου. Ἡ λ. καὶ ἀλλαχοῦ γκρούνιος' *Ἡπειρ. Χρον.* Ζ' 227. Κατὰ τὸν Κ. Μέρτζον ἔκ τοῦ ἰταλ. grugno=ρύγχος (*Ἡπειρ. Χρ.* Θ' 185).

Γκρύλα ἢ, εις τὸν Βαρκόν, περὶ τὰ σύνορα Βίτσης καὶ Ἄνω Σουδενῶν.

Γράβος, γράβους, τοποθ. εις τὸ Κορνήσι, ἔκ τοῦ ὁμωνύμου δένδρου. Περὶ τῆς λ. ἰδὲ παρατηρήσεις μου εις τὸ *Ἡπειρ. Γλωσσάριον* τοῦ Π. Ἀραβαντινοῦ ἐν λ.

Δ

Διαμαντοστύλαινα. «Ἀπὸ τῆς Διαμαντουστύλινας ὡς τῆς Μπούλμπους». Παροιμ. φρ. σημαίνουσα ἀπὸ τὸ ἀπώτατον ἄκρον τῆς Κάτω Βίτσης, ὅπου ἦτο ἡ οἰκία τῆς Διαμαντο-στύλαινας, μέχρι τοῦ τελευταίου ἄκρου τοῦ Μονοδενδρίου, ὅπου ἦτο ἡ οἰκία τῆς Μπούλμπως. Ἡ φρ. ἐλέγετο ἀφ' ὅτου αἱ τρεῖς συνοικίαι ἀπετέλουν μίαν κοινότητα. Πρβλ. Ι. Λαμπρίδου *Ζαγοριακά*, 1870, σ. 50.

Δίδυμες, διμδές (μκουσ'τιρές). Δύο βάραθρα εις τὸ βουνόν, ὧν τὸ φρ.

βερώτερον καὶ βαθύτερον λέγεται *Μπουσ^ατερή* τ(ῆ)ς *Νύφ(ης)*, ὃ ἰδέ.

Δραγατσούρα ἢ, *δραγατσούρα*, ἀχυροκαλύβη ἢ σκοπιὰ ἀγροφύλακος (δραγάτη), ἐξ ἧς καὶ ὁ πλησίον τόπος.

Ε

Εἰκότισμα, *Κόνζμα*. 1) Στοῦ Κλησιαστικὸ (ἐκκλησιαστικὸν χωράφι) *Κάτω Βίτσης*, 2) στοὺν *Κάμπου*, 3) στ(ῆ) *Λιφτοκαρυὰ* τ(οῦ) *Σάρρ(ου)*. Ἴδὲ *Λυκότροπο*.

Ἐπισκόπου, στ(οῦ) *Πισκόπ'*, τοποθ. εἰς τὸ *Βουνόν*, ὅπου ὑπάρχει ἀγρὸς ἐκτεταμένως ἀνήκων ποτὲ εἰς τὸν ἐπίσκοπον Δουϊνουπόλεως *Ραφαήλ*, τὸν ἐφηουχάσαντα εἰς τὴν *Μονὴν* τοῦ *Προφήτου Ἑλίας*, εἰς ἣν ἀφιέρωσε τοὺς ἀγρούς του, ὡς καὶ τὴν χεῖρα τοῦ Ἁγίου *Σώζοντος* κατὰ τὸ 1720 (Ἴδὲ *Ι. Λαμπρίδου Ζαγοριακά*, 1870, σ. 39).

Ζ

Ζαβροῦχο τό, *Ζαβροῦχου*, ἑκτασις εἰς τὰ πλάγια τοῦ χωριοῦ. Ἡ λ. ἀπαντᾷ πολλαχοῦ, καὶ χωρίον *Ζάβρουχον* ἐν *Παγωνίῳ*.

Ζάμπουτη, ἢ, στ' *Ζάβουτ*, ἑκτασις εἰς τὰ πλάγια τοῦ *Βουνοῦ*.

Ζιλινίτσα ἢ, τοποθ. μὲ κρίνους (ζιλινιές) ἐν Ἄνω Βίτση. Ἡ λ. σλαβικὴ

Ζωνάρι, *ζωνάρια*, τὰ *ζνάριζα* λωρίδες στεναὶ καὶ χλοεραὶ εἰς τὸ μέσον ἀποτόμων κρημνῶν καὶ βράχων τοῦ *Βίκου* καὶ ἄλλων μερῶν, ὅπου μετὰ δυσκολίας διέρχονται καὶ βόσκουσιν αἱ αἴγες καὶ οἱ αἰγαῖρι.

Θ

Θεοδωρόπουλου, στ' *Θουδουρόπλ*, ἢ στοῦ *Θουδουρόπλου*, τοποθ. εἰς τὸ *Βουνόν*.

Θεμελῆ τοῦ, ἢ στ' *Σουλτάν Θιμιλῆ*· τοποθεσία εἰς τὸν *Βίκον*, ὅπου ὑπῆρχε κατὰ τὸν προπαρελθόντα αἰῶνα τὸ κρησφύγετον εὐφρασεστάτου τινὸς *Θεμελῆ* ἐκ *Κάτω Βίτσης*, ὅστις κατεσκεύαζεν ἐκεῖ πινάκια ξύλινα καὶ κίβδηλα νομίσματα, ἐξ οὗ καὶ *Σουλτάν Θεμελῆς* ἐκλήθη.

Ι

Ἰσιάδια τὰ. ἰδὲ *σάδια*.

Ἰμάρι τό, *Ἰμάρ*, τοποθ. τοῦ *Βουνοῦ* κρημνώδης.

Ἰτζάβα ἢ, πλησίον Ἄνω Βίτσης καὶ κάτωθεν τοῦ *Προφήτου Ἑλίας*, ὅπου ὑπῆρχον καὶ ἰτέαι. Ἐκεῖ ἔστηνον καὶ τὰ θερινὰ *κονάκια* τῶν, ἢ τὰς *τοζατοῦρες*, οἱ φερόοικοι *Σαρακατσιαναῖοι*.

Κ

Καθιά τά, εἰς τὸν Ξηροπόταμον τοῦ Βίκου βράχοι μὲ βαθέα κοιλάματα, δίκην κάδων, πάντοτε πλήρη ὑδάτων, ὅπου καταφεύγουσι ποικιλίαι ἰχθύες (πέστροφες) καὶ ἐγγέλεις τοῦ χειμάρρου.

Καθίστριες, ἐν, **Καθίστρια** ἢ, τοποθεσία Κάτω Βίτσης, ἀνώματος ὅπου ὑπάρχουσι μάρμαρα ὡς καθίσματα ἢ καθιστήρια, εἰς ἃ ἀναπαύονται οἱ ἀνερχόμενοι πεζοὶ καὶ πολλάκις φορτωμένοι ἀπὸ τὸ Κορνήσι (ιδ. λ.).

Κάμπος, **Κάμπους** καὶ **Καμπόπουλος** καμπόπλους, πεδιναὶ κοιλάδες.

Κάμπος μικρός, **Μικρὸς κάμπους**, μικρὸν ὄροπέδιον εἰς τὸ Βουνόν.

Κανναβοτόπι, **κανναβουτόπ**, μικρὰ ἔκτασις Κάτω Βίτσης, ὅπου εἰς καλοκαίρους χρόνους ἐκαλλιέργουν κάρναβιν.

Καπνισμένη, **Καπνισμέν** (ἐννοεῖται σπηλιά). Σπήλαιον καπνισμένον εἰς τὸν Βίκον.

Καρυδιὰ τοῦ Μπαζάκα, **καρυὰ τ' βαζάκα**, **καρυὰ** ὅπου ὑπάρχει ἀγρὸς τοῦ Μπαζάκα.

Καστέλλι, **Καστέλλ**, ἔκτασις πρὸς τὰ Λιβαδάκια λοφώδης, ὅπου ὑπῆρχε ποτε μικρὸν φρούριον.

Καταβόθνα ἢ, **Καταβόθρα** εἰς τὸν Βαρκόν, ὅπου χωνεύουν νερὰ (ποῦ εἶναι οἱ χωνεῦτρες τοῦ Βαρκοῦ). Ἐκεῖ εἶχε κτίσει πρὸ 150 ἐτῶν μῦλον Σιόλος τις ἐκ Μονοδενδρίου (μύλους τ' Σιόλ), ὅστις εἰς συμβουλευόντας αὐτὸν νὰ μὴ δαπανᾷ εἰς μάτην τὰ χρήματά του, διότι συνήθως δὲν θὰ ἔχη νερὸν ὁ μῦλος, ἔλεγε τὸ παροιμιώδες :

«Ὅσα ξέρ(ει) οὐ Σιόλους
δὲν τὰ ξέρ(ει) οὐ κόσμους ὄλους».

Ἡ λ. **καταβόθνα** (ἐκ τοῦ ἀρχ. **βόθυνος**=βόθρος) ἀπαντᾷ καὶ ἀλλαγῶ τοῦ Ζαγορίου (Ἄρτσιστα, Ραβένια).

Κατελάνη, **Κατιλάν**, τοποθεσία ἔξω τοῦ Μονοδενδρίου, πρὸς τὴν Μοῦνην τῆς Ἀγ. Παρασκευῆς. Ἡ ὄνομασία ἐκ τινος Κατελάνου. Σι(οῦ) Κατιλάν(ου), ἢ Κατιλάν(η), ὅπως σι(οῦ) Γιανίτσαρ(ου) ἢ Γιανίτσαρ(η) (ιδὲ λ.).

Κατωχώρι, **Κατουχώρ**, ἢ **Κάτω Βίτσα**, ἢ **Κάτω Μαχαλαῖς**. Οἱ κάτοικοι **Κατωμαχαλιῖτες** (Κατουμαχαλιῖτες). Πρ. **Πανωχώρι**.

Κάραλα τά, τοποθ. τοῦ Βουνοῦ, ἧς τὰ δένδρα ἐκάησαν ποτε. Ἡ λ. **παλλαχοῦ**.

Κέδρα τά, τοπ. τοῦ Βουνοῦ, ὅπου ὑπάρχουν κέδροι (οὐ κέδρους, μεγαθυνη. καὶ τοῦ κέδρου).

Κερασά τοῦ **Μπρούζου**, **Κιρασά** τ' βρούζ, τοπ. Κάτω Βίτσης, ὅπου ὑπῆρχε μεγάλη ἀγριοκερασεὰ εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ Μπρούζου.

Κλαδερά τά, (τοῦ κλαδιρό), μικρὸν δάσος μὲ δένδρα ἀκαρπα, ὧν τοὺς κλάδους ἀποκόπτουσι καὶ ἐναποθηκεύουσι πρὸς διατροφὴν τῶν αἰγοπροβάτων κατὰ τὸν χειμῶνα. **Κλαδιρό** τ(οῦ) **Κούτσι**(ι)κ(ου), **Κλαδιρό** τ(οῦ) **Μά-**

τοσακα, τ(οῦ) Μπρούζ(ου), Κλαδερό τ(οῦ) Σάρρ(ου) στ(ή) Μπηλόη, στοῦ Κουρνής.

Κλήμα, τοποθ. τοῦ Βίκου, ὅπου ὑπάρχει μέγα ἀγριόκλημα.

Κόγια τοῦ, στ' *Κόϊα*, τοπ. εἰς τὰ Λιβαδάκια τοῦ Κάμπου.

Κόκκινη ἢ, τοπ. χαραδρώδης μὲ βράχους κοκκινωποὺς μεταξὺ Βίτσης καὶ Μονοδενδρίου (κατ' ἔλλειψιν τοῦ σπηλιά).

Κοκκινόγης ὁ, στοὺν Κοκκινόη, τοποθεσία ἔχουσα κόκκινον χῶμα.
Πρ. Πεταλόγης.

Κόνισμα τό, ἰδὲ Εἰκόνισμα.

Κόντου τοῦ, στ' *Κόντ(ου)*, τοπ. τοῦ Βουνοῦ. Ἐπίσης τοποθεσία Ἐνω Βίτσης παρὰ τὸν ἀγρὸν τοῦ Κόντου.

Κοπριά ἢ, σ(τ)ήν κοπριά, τοπ. Κάτω Βίτσης, ὅπου συνήγεται κόπρος ἐκ ποιμνίων σταλλιζόντων ἐκεῖ.

Κορνήσι τό, Κουρνήσ, καὶ πληθ. τὰ Κουρνήσια. Εὐήλιος, ἐπικλινῆς καὶ μὲ πολλὰς κυρτώσεις ἕκτασις ὀνομαστῆ τῶν τριῶν συνοικιῶν Βίτσης, ὅπου ὑπῆρχον μέχρι τοῦ τέλους τοῦ παρελθόντος αἰῶνος περίφημοι ἀμπελῶνες μετὰ ὀπωροφόρων δένδρων, ἐν οἷς ἐκλεκτὰ μῆλα, κεράσια, κυδῶνια καὶ αὐτοφυῆ λεπτοκάρυα. Σήμερον εἶναι δάσος ἀγριον. Συχνάζεται διὰ τὴν περίφημον βρύση του (στ' βρύσ(η) στοῦ Κορνήσ, ἢ βρύσ(η) τ(οῦ) Κουρνησιοῦ), ὅπου διασκεδάζουν οἱ νέοι ψήνοντες ὄβελίας. Πόθεν ἡ ὀνομασία, ἀγνωστον. Οἱ παλαιοὶ διδάσκαλοι τῆς Βίτσης τὴν ἐτυμολόγουν, ἀπιθάνως, ἀπὸ τὸ κορωνίς, οἶονεὶ ὡς κορωνίδα ὅλης τῆς περιφερείας τῶν τριῶν συνοικιῶν Βίτσης.

Κουλούρι, στοῦ Κλούρ, ἕκτασις περιτετοιχισμένη κυκλοτερεῶς.

Κουρὶ τό, μικρὸν δάσος μὲ δρυς, πρίνους, γράβους καὶ ἄλλα ἄκαρπα δένδρα, Ἡ λ. τουρκ.=δάσος.

Κρανιά ἢ, τοποθ. τοῦ Βουνοῦ ἀπὸ τὸ ὁμώνυμον δένδρον.

Κρούπια τά, τοποθεσία τοῦ Βουνοῦ.

Κρουνέρι, Κρουονέρ εἰς τὸν Βίκον, ἐνθα καταρρέει ἐκ τῶν κρημνῶν ψυχρὸν ὕδωρ.

Α

Λάκκος, λάκκους. 1) Λάκκος τς Βίτσης. 2) Λάκκος τ' Καραγιάνν(η). 3) Μέγας λάκκος στοῦ Β(ου)νί. 4) Λάκκος τοῦ Πονηροῦ—Λάκκος τ' Πονηροῦ, τοπ. Βίτσης. Εἰς τὸν λάκκον αὐτὸν διηγοῦντο ὅτι εἶδον (πρὸ ἑκατὸν ἔτων) φάντασμα ἢ βρυκόλακα.

Λεῦκες. Διάφοροι τοποθεσίαι μὲ λεύκας (αἰγείρους). 1) Λεῦκισ τ' Ἄρ-τόζ(η). 2) Λεῦκισ τ(οῦ) Μίσου. 3) Λεῦκισ στὰ Παλιάμπια.

Λιβαδάκια τά, Λβαδάκια, ὅπου ἄλλοτε ὑπῆρχον μικρὰ λιβάδια, πλησίον τοῦ Βαρκοῦ.

Λιβιάδια τά. Λιβιάδια εἰς τὸν Βαρκόν.

Λιθάρια τά. Στὰ τρία Λιθάρια, τοπ. εἰς τὸ Βουνόν.

Λίπα ἡ, τοπ. τοῦ Βουνοῦ, ἔνθα ὑπάρχει μεγάλη φιλύρα, ἣτις λέγεται λίπα. Ἡ λ. σλαβική.

Λουγνὸ τό. Λόφος ἀπότομος ἐν Μονοδενδρίῳ ἔξ οὗ ὠραιότατη θέα.

Λούποβο τό, στοῦ Λούπουβου, τοπ. εἰς τὸ Κορνήσι Βίτσης.

Λούτσα, ἑκαμμένος βόθρος, ἐκτενής, ὠοειδής ἢ στρογγύλος, πρὸς περισυλλογὴν θυβρίου ὕδατος διὰ νὰ ποτίζωσι τὰ ζῶα. 1) Λούτσα τ' Ἀϊ-θανάσ(η). 2) Λούτσα τ(ῆς) Μπάκινας, πλησίον τῆς Μονῆς τοῦ Προφήτου Ἡλία (Ι. Λαμπρίδου Ἡπ. Ἀγαθοεργ. Β' 106), 3) Λούτσα τ(οῦ) Γιαννουθέ(ου) εἰς τὸ Βουνόν. 4) Λούτσα Βαρκοῦ. 5) Παλιουλούτσα (ζ. λ.). Ἡ λ. ἐκ τοῦ Λατ-lutum=πηλός, luteus. Ὑπάρχει καὶ εἰς τὴν Ἀλβανικὴν καὶ Κουτσοβλαχ.

Λόφος, Στοῦ Λόφου, λοφώδης τοπ. ἐν Μονοδενδρίῳ.

Λυκότρυπο τό, Λυκότρυπου' τοποθεσία ἀνωθεν τῆς Λεφτοκαρυᾶς ἀνώμαλος, μετὰ λεπτοκαρυῶν καὶ δρυῶν, ἦν διασχίζει ὁδὸς λιθόστρωτος, κτισθεῖσα δαπάνῃ τοῦ θείου μου ἱατροῦ Στεφάνου Σάρρου τῷ 1878 (ἰδὲ Ι. Λαμπρίδου Ἡπ. Ἀγαθοεργ. Β, 105). Διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης ἐπὶ αἰῶνας μετέβαινον ἐκ Βίτσης εἰς Ἰωάννινα μέχρι πρὸ δεκαπενταετίας, ἐγκαταληφθείσης μετὰ τὴν κατασκευὴν τῆς ἀμαξιτῆς ὁδοῦ ἐκ τοῦ Βαρκοῦ—Λεφτοκαρυᾶς μέχρι Βίτσης. Ἐκεῖ ὑπάρχει καὶ στήλη (κόνισμα) εἰς μνήμην Στ. Σάρρου.

Λωρὶ Λουρὶ καὶ πλ. λουρῖὰ ἄ, καὶ λουρῖδία' στενότατα ἐπιμήκη μέρη ἀγρῶν καὶ ἀμπελώνων.

Μ

Μαγούλα ἡ, καὶ πλ. *Μαγοῦλες*. Μαγοῦλις τοπ. λοφώδεις, ἐξέχουσαι δίκην μαγούλιων εἰς τὰ πλάγια τοῦ Βαρκοῦ: Μαγούλα τ(οῦ) Λιόντι(ου), ἀνήκουσα εἰς τινὰ Λιόντιον (Λεόντιον). Ἡ λ. πολλαχοῦ. Κατὰ τὸν Π. Φουρίκην, Ἀθηναῖς, τ. 41, σ. 133 ἡ λ. εἶναι Ἀλβανική.

Μαγαδέντρι' ἰδὲ ἀνωτέρω ἐν ἀρχῇ.

Μάντρα ἡ, τὰ ἐν τῷ μέσῳ τῶν δύο κοινοτήτων Βίτσης καὶ παρὰ τὰς ἐκκλησίας δύο νεκροταφεῖα, ἃ καὶ *θαφτικὰ* λέγονται. Ἀπὸ δεκαετίας περίπου εὐτυχῶς ἐγένοντο σχολικοὶ κῆποι, τοῦ κοινοῦ Νεκροταφείου Βίτσης ὀρισθέντος ἔξω τοῦ χωρίου εἰς τι ἐκκλησιαστικὸν χωράφι (στοῦ Κλησιαστικό).

Μαρμαράλινο, στοῦ μαρμαράλουνου, τοπ. εἰς τὸν Πρῖνον ὅπου ὑπάρχει πλατύτατον μάρμαρον ὡς ἁλώνιον.

Μεσαριά ἡ, Μισαριά, πλ. μ(ι)σαριές' γλοερά μέρη ἀγεώργητα ἐν μέσῳ διαφόρων ἀγρῶν, ὧν τὸ χόρτον χρησιμεύει πρὸς βοσκήν τῶν ζῶων. Ἰδὲ Γ. Χατζιδάκι περὶ τῆς λ. *Μεσαρέας* Ἀθηναῖς τ. ζ' (1894) καὶ ΚΑ', 523, ἔνθα καὶ ἡμέτεραι πληροφορίαι περὶ τῆς λ., καὶ Γλωσσολ. Μελετ. Α' 115 κ. ἔξ. Ὁ Κ. Μέρτζος (Ἡπ. Χρ. Θ', 201) θεωρεῖ τὴν λ. τουρκικὴν.

Μεσίπολι ἢ, στ' Μισίπουλ' περιοχὴ τοῦ Βουνοῦ ὅπου ἀγροὶ κοῦλοι μεμονωμένοι (βουρτόπια).

Μεσοχώρι, Μισουχώρ', μικρὰ πλατεῖα εἰς τὸ κέντρον ἐκάστης τῶν συνοικιῶν Βίτσης καὶ Μονοδενδρίου, ὅπου συνήθως συγκεντροῦνται οἱ ἄνδρες, ὅπου χορεύουσιν εἰς τὰς πανηγύρεις καὶ τοὺς γάμους, καὶ ὅπου γίνονται καὶ ἀγοροπωλησίαι. Εἰς ἄλλα χωρία τῆς Ἡπείρου (Πωγώνι) λέγεται καὶ **Χοροστάσι**.

Μηλιές, Μβλιές, τοπ. τοῦ Βαρκοῦ, ὅπου εἶναι μηλέαι.

Μνήματα, ἰδὲ Βουζήσι, ὅπου ἦσαν ἄλλοτε μνήματα.

Μνήμα τοῦ Τούρκου, στ' Τούρκ τοῦ μνήμα, εἰς τὴν θέσιν Λιβαδάκια ὅπου εἶχον θάψει νέον Τουρκαλβανὸν φονευθέντα ὑπὸ ἀγνώστων τῷ 1887. Ἐκεῖ ὁ ἀξιωματικὸς πατήρ τοῦ φονευθέντα ἤγειρεν ἔκτοτε λίθινον μνημεῖον.

Μονοδένδρι. Ἐν Ζαγορίῳ κοινῶς λέγεται **Μαναδέντρο(ι)**, ὑπὸ δὲ τῶν λογιωτέρων **Μονοδένδρι(ον)**. Ἴδὲ ἀνωτέρω.

Μορτζίνος, μουρτζίνους, δένδρον μέγα κυπαρισσοειδές, καὶ ἡ περὶ αὐτὸ τοποθεσία. Ὁ Διονύσιος εἰς τὸ ἀνέκδοτον Λεξικόν του (περὶ οὗ ἰδὲ *Παλαιογραφικὸν Ἔρανον* μου σ. 87 κ. ἑ.) γράφει: «μορτσίνος» βράθυ. Sabine γαλλ.», Κάτωθεν αὐτοῦ εἶναι οἱ *καθίστριες* (ἰδὲ λ.).

Μπαμπούτσιαικα ἢ, babout'ska τοπ. ὀπισθεν τοῦ νεκροταφείου Μονοδενδρίου, τὸ ὅποιον ἐκ τῆς ἐν αὐτῷ ἐκκλησίας λέγεται Ἀγιόργις. Διὰ τὸ ἔτυμον τῆς λ. πρ. τὸ Μεσαιωνικὸν *Βαβουτσιᾶς* καὶ *Βαβουτσικάριος*, ἐφιάλτης. Ἴδὲ Α. Κοραῆ *Ἄτακτα* Δ' 48—9.—Ν. Γ. Πολίτου *Παραδόσεις Β'* 1262.—Χρ. Παντελίδου *Ἀθηνᾶς* τ. ΜΑ.' 36 (ἐνθα προτείνεται παραγωγή ἐκ τοῦ Περσ. Βαβούχ (παπούτσι).

Μπελόγη ἢ, βηλόη, τοπ. με ἀγροὺς καὶ δρυὲς πλατυφύλλους καὶ δασύλλια, συνεχόμενος μετὰ τὸ Δ. μέρος τῶν συνοικιῶν Βίτσης. Ἐπειδὴ πλησίον ὑπάρχουσι στρώματα πηλοῦ ἢ λ. παρὰ τὸ *πηλό-γη*, στήν *πηλόη*, στή *μπελόη* ἢ *μπελόη*—*βηλόη*.

Μπουζοβά ἢ, βουζουβά. *Φρύδια* τ(ῆ)ς Μπουζουβᾶς τοπ. τοῦ Βουνοῦ, ὅπου ἀγροί.

Μπουντιράσα ἢ, boudivrasa, τοπ. εἰς τὸ Κορνήσι, ὅπου ἦσαν ἀμπελοι.

Μπουστερῆ τοῦ Μπέη, στ' βέη βουσ'τιρῆ, δύο μεγάλα σπήλαια εἰς τὸν Πρίνον, κάτωθεν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, ὅπου κατέφευγον οἱ κάτοικοι ἐν καιρῷ ἐπιδρομῶν τῶν Τούρκων. Εἰς ἄλλα χωρία τοῦ Δ. Ζαγορίου λέγεται *μπ'στειρά*, *μπιστούρα* καὶ *μπιστούρες*. Ἡ λ. Σλαβική. Ἴδὲ Κ. Μέρτζον, *Ἡπειρ. Χρον.* Θ' 186, 193.

Μπουστερῆ τῆς νύφης. Βουσ'τιρῆ τς νύφς, βάραθρον εἰς τὸ Βουνόν, πρὸς τὴν τοποθ. τοῦ Σταυροῦ, καὶ οἱ περὶ αὐτὸ ἀγροί. Κατὰ πληροφορίας θείας μου γραιίας, περὶ τὰ τέλη τοῦ προπαρελθόντος «ἐκεῖ μιὰ νύφη, ἐνῶ ἔκανε χωράφι μετὰ τὸ ζευγάρι, τῆς κυνήγησε ὁ ντάβανος (dabanus = βοϊδόμυγα, στρέκουλας, οἰστρός) τὰ βόδια, καὶ αὐτὰ τὴν παράσυραν καὶ ἔπεσαν μαζί,

βόϊδια και νύφη, μέσα στο βάραθρο. Μετά κάμποσον καιρό βρέθηκε στο ποτάμι του Βίκου, στο Βοϊδομάτι (που το χάσμα αυτό σμίγει υπογείως) το δαχτυλίδι της νύφης με τα γραμμата Λάρινα». Λάρινά τις ήτο θεία του αοιδίμου Γ. Ριζάρη, κατά τη Διαθήκη του. Πλησίον υπάρχει και άλλη μπουστερη (βάραθρον) και αὐτὴ δύο λέγονται διμδές (=δίδυμες).

Μπριζιούνα ἢ, βριζιούνα, τοπ. τοῦ Βουνουῦ, ὄπου ἀγροί.

Μπρίνος, βρίνους. Ἴδὲ *Πρίνος*.

Μπρουβάγια ἢ, βρουβάγια, τόπος ἐπικλινῆς δασώδης, εἰς τὸ Κορνήσι, ὄπου ἄλλοτε ὑπῆρχαν ἀμπελοι και καρποφόρα δένδρα. Εἶναι πλησίον τοῦ χωρίου Διλόφου (Σιομποτοσελιού).

Μύλος τοῦ Σζόλου. Ἴδὲ Καταβόθνα.

Ν

Νίκα τοῦ, στ' *Νίκα*, τοπ. τοῦ Βουνουῦ ὄπου ἀγροί. Ἴσως ἐξ ἰδιοκτησίας *Νίκα* τινός.

Ντιβέσα τά, τοπ. εἰς Λιβαδάκια, παρὰ τὸ Δίλοφον (Σιομποτοσελί).

Ξ

Ξεροπόταμο, ξεροπόταμου. Ἴδὲ Ποτάμι.

Ξωθκιονέρι, Ξουθκιουνέρ, πηγή παρὰ τὸν Βίκον, εἰς θέσιν φαραγκώδη, παρὰ τὴν ὁποίαν πιστεύει ὁ λαὸς ὅτι μένουσιν ἔξωτικὰ φαντάσματα, οἱ *Ξουθιές*, Ξωθιές (=ἔξωτικές, Νεραΐδες, ἀντιστοιχοῦσαι πρὸς τὰς ἀρχαίας Νύμφας). Τὸ ὕδωρ τῆς πηγῆς αὐτῆς (ἀμίλητο νερὸ) τὸ μεταφέρουσιν ἀφῶνος πρὸς θεραπείαν πασχόντων. Ἴδὲ ὅσα ἐγράψαμεν σχετικὰ εἰς τὴν μετὰφρασίν μας τοῦ Σοφοκλείου *Οἰδίποδος* ἐπὶ *Κολωνῶ*, σελ. 150, σημ. στ. 125—133, ἐνθα μνημονεύομεν και τὰ γραφέντα ὑπὸ τῶν αοιδίμων Κ. Πιττάκη εἰς τὴν *Ἀρχαιολ. Ἐφημ.* τοῦ 1852, σ. 647 κέ, τὰ ὑπὸ τοῦ Ν. Γ. Πολίτου εἰς τὴν *Νεοελλην. Μυθολ.* (1871), σ. 81 κέ, και τὰ ὑπὸ τοῦ συντοπίτου μας Γ. Χασιώτου εἰς τὸ περιοδικὸν *Χρυσάλλης*, τ. Γ' (1865), σ. 11. Ἡ λ. Ξωθκιονέρι—Ξουθκιουνέρ παρὰ τὸ ἔξω—ἔξωτικός, (ἔξωτικὴ και ἔξωτικεῖα) (κατ' ἔλλειψιν τοῦ οὐσιαστικοῦ Νεραΐδα, ἢ γυναίκα)-ξουτκειὰ-ξουθκειὰ και νερὸ (πρ. κρουνέρι, βρωμονέρι). Ὑπάρχει και οὐδεὶ. *ἔξωτικὸ*—ξουτ(ι)κὸ =πᾶν ἀερόφοιτον (ἀπ' ὄξου) πνεῦμα. Πρβ. Ἰωάννου τοῦ Μαγίστορος ΝΑ' περὶ Νυμφῶν ἐν Ν. Πολίτου *Νεοελλ. Μυθολογ.* Α', 95. Ἴδὲ και *Παρατηρήσεις* μου εἰς τὸ *Ἑπειρωτ. Γλωσσάρ.* τοῦ Π. Ἀραβαντινοῦ ἐν λ. *Ξωθιές*.

Ο

Ὀβίρα ἢ, βαθὺ κοίλωμα ἐν τῇ κοίτῃ τοῦ χειμάρρου, τὸ ὁποῖον ἔχει πάντοτε ὕδωρ' και τὸ περὶ αὐτὴν μέρος. Ἡ λ. κατὰ τὸν Meyer, *Neg. St.*

Π 49, εἶναι Σλαβική. Σχετιστέα πρὸς τὸ βιρός, βίραγκας. Πρ. Παρατηρήσεις μου εἰς τὸ Ἑπειρ. Γλωσσάρι. τοῦ Ἀραβαντινοῦ σ. 11 καὶ 23.

Ὀβορός, Οὐβουρός, ὑψηλὴ τοποθεσία ἀνωθεν τοῦ Λυκοτύπου, παρ' ἣν ἡ Ἀετοφωλιά (ιδ. λ.). Ἡ λ. Σλαβική.

Ὀμυαλός, σιτὸν Οὐμυαλό, τοπ. εἰς τὸ Κορνήσι, ἧς τὸ ἔδαφος ἐξ ἀργίλου παρεμφεροῦς πρὸς τὸ χρῶμα τοῦ μυελοῦ. Ἡ λ. καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑπείρου. Πρ. Ἑπειρ. Χρον. Α' 90, Ἀσπρομυαλός (ἐν Παπίγκῳ, Γ. Ἀναγνωστόπουλος) καὶ Οὐμυαλός, Ζ' 236 (Χ. Σούλης). Παρὰ τὸ: ὁ μυαλός — ὁ δμυαλός προσκολλάται τὸ ἄρθρον.

Οὐλιανίκος, Οὐλιανίκους τοποθεσία ἀνωθεν τῆς Λεφτοκαρυᾶς, πρὸς τὸν Βαρκόν.

Παλιάμπελα τά, Παλιάμπιλα τοπ. κάτωθι τοῦ Μεσοχωρίου Κάτω Βίτσης, ὅπου ἄλλοτε ὑπῆρχον ἄμπελοι. Τώρα ἀναδασώνεται.

Παλιολούτσα, Παλιουλούτσα, τοπ. ὅπου ὑπῆρχε παλαιὰ λούτσα (βόθρος) ξηρανθεῖσα.

Πάλτινος—Πάλτινους, καὶ Πλάτωνας—πλάτουνας, τοπ. τοῦ Βουνοῦ ὅπου πλάτανος.

Πανωχώρι, Πανουχώρ, ἢ Ἄνω Βίτσα ἢ Ἀπάνω μαχαλᾶς ἢ Μεσιός μαχαλᾶς. Οἱ κάτοικοι Πανωμαχαλίτες (Πανουμαχαλίτις), Μεσιομαχαλίτες (Μισιουμαχαλίτις), Πανωχωρίτες (Πανουχωριτίτις).

Παρασπόρι τό, παρασπόρ. τοπ. εἰς τὸν Βαρκόν καλλιεργημένη ἀπαρασπόρι, ἀγρὸς ὃν οἱ ἀγρολῆπται (κολλῆγοι) σπείρουσιν ἀμισθεὶ εἰς ὄφελος τοῦ γαιοκτήμονος» (Π. Ἀραβαντινοῦ Ἑπειρ. Γλωσσάρι. ἐν λ.). Εἶναι τοποθεσία καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑπείρου. Πρ. καὶ Κ. Στεριόπουλον, Ἑπειρ. Χρον. Η' 135.

Παρούμια τά, τοποθεσία εἰς τὰ σύνορα Βίτσης καὶ Κουκουλίου ἔχουσα ἄλλοτε ἀμπέλους. Κατὰ τὸν Κ. Μέρτζον, Ἑπειρ. Χρον. Θ' 192, ἡ λ. παρὰ τὸ Σλαβ. ragub=κορμὸς δένδρου.

Περτούπινα ἢ, Πιρτούπινα τοπ. τοῦ Βουνοῦ μὲ ἀγρούς.

Πεταλόγης ὁ, πιταλόης (πέταλο—γῆς). 1) Τοπ. ἀνωθεν τοῦ Προφήτου Ἠλία πρὸς τὸ βουνόν, ἧς τὸ ἔδαφος ἔχει ἀργιλοσχιστόλιθον (λίσβαν) δίκην πετάλων. 2) Τοποθ. εἰς τὸ Κορνήσι μὲ ἀργιλοσχιστολίθους ὡς πέταλα. Ὡς πρὸς τὸ γένος (ἀντὶ πεταλόγη ἢ) πρ. ἀσπρό(γ)ης ὁ, κοκκινό(γ)ης ὁ.

Πετεινοχώρι τό, πιτνουχώρ, ὁ ὑψηλότερος συνοικισμὸς τῆς Βίτσης. Χαμηλότερον ἢ συνεχομένη Γκάλλινα (ιδὲ λ.).

Πηγάδι byád, 1) τ(οῦ) Σάρρ(ου) εἰς τὸ χωράφι τῆς οἰκογενείας μου, παρὰ τὴν Λεφτοκαρυάν. 2) τ(οῦ) Ἀρχόντ(ου) εἰς Ἄνω Βίτσαν. 3) τ(οῦ) Παπαδήμ(ου) εἰς τὸν λάκκον τοῦ Παπαγιάννη. 4) τ(οῦ) Κυρ Λαῖ(ου) πρὸς τὰ Βαρκά. 5) τοῦ Γιάκοβ(ου), ἱερομονάχου τινὸς Ἰακώβου. 6) τ(ῆς) Καρυᾶς. 7) τ(οῦ) Γιάνν(η). 8) τ(οῦ) Τσιακμάκ(η). 9) τ' Κουραδᾶ τοῦ byád, ἢ σιτὸν Κουραδᾶ (διότι εἶχον εἶπει ποτὲ κόπρανα πρὸς ἐκδίκησιν). Εἶναι διάφορα

φρέατα Βίτσης ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν ἰδρυτῶν των ἢ ἐκ τῶν παρακειμένων ἀγρῶν, καὶ τοποθεσίαι παρ' αὐτά. Εἰς τὸ Μονοδένδριον εἶναι δύο πηγάδια στὴ Μπαπούτσικα (ιδ. λ.) ὀπίσω ἀπὸ τὸν Ἁγιώργι.

Πηγαδούλια τὰ, *βγαδούλια*, τοποθεσία εἰς τὸ Κορνήσι, ἐνθα ὑπάρχουν 4—5 μικρὰ φρέατα.

Πλάκα ὀρθή ἢ *Οὐρθή* πλάκα. τοπ. εἰς τὸν Βίκον.

Πλακωτή, *Πλακουτή*, τοπ. με πλάκας πρὸς τὰ σύνορα τῶν Ἄνω Πεδιῶν (Σουθενῶν).

Ποτάμι, *πουτάμι* καὶ *ξηρουπόταμου* διερχόμενον ἀπὸ τὴν χαράδραν τοῦ Βίκου, σύνορον Βίτσης—Κουκούλιου—Καπεσόβου—Βραδέτου, προχωροῦν πρὸς τὸ Πάπιγκον· λέγεται καὶ *Βοῖδομάτης*—*Βουΐδουματ'ς*, ἢ *Βοῖδομάτι*—*Βουΐδουμάτι*(ι).

Πρίνος, *βρίνους*, (στοῦμ *βρίνου*—οὐ *μπρίνους*). Λόφος πετρώδης, ὕψιλός, με θέαν λαμπράν, πλήρης πρίνων, τοῦ Μονοδενδρίου. Πέραν αὐτοῦ τὸ παρεκκλήσιον τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων (ιδ. λ.). Πρβλ. Ι. Λαμπρίδου *Ζαγορικά* 1870 σ. 38.

Προσήλιο τό, *Προυσήλιου*, εὐήλιος ἐνορία Ἄνω Βίτσης.

Προφήτης Ἡλίας, *Προυφήτ* *Λίας* ἢ *Ἀϊλιάς*, ἢ *μονή* καὶ ὁ περὶ αὐτὴν τόπος.

Πύργοι πέντε, *Πέντι* *πύργοι*, τοπ. τοῦ Βουνοῦ.

Πύργος τοῦ γελαδάρη, *Πύργους* τ' *γυλαδάρ*, τοπ. τοῦ Βουνοῦ.

Ρ

Ραμνά ἢ, καὶ *Ἀραμνά*, τὰ, *σι(η)* *Ραμνά*, τοπ. τοῦ Βουνοῦ ὅπου ἀγροὶ με ράμνους. Ἐσφαλμένως ὁ Ι. Λαμπρίδης ἐν *Ἠπειρ. Μελετ.* Η' σ. 28 γράφει *Ρωμιᾶς*, ἀντὶ *Ραμνᾶς*.

Ράχη, *στ'* *ράχη*, ἢ *ράχισ*. 1) τοῦ *Κάτω μαχαλᾶ* Βίτσης, ὅπου καὶ τὸ *μεσοχώρι*, καὶ ἡ κεντρικὴ πλατεῖα. 2) ἡ *ράχη* τοῦ *Μεσιοῦ Μαχαλᾶ*, ὅπου καὶ τὸ *κίοσκι* καὶ ἡ κεντρικὴ πλατεῖα. 3) *ράχη* τοῦ Ἁλέξ(η) ἐν Μονοδενδρίῳ κάτω ἀπὸ τὰ *Γύφτικα*, παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ χωρίου.

Ριζιανὰ τὰ, καὶ *Ἀρζιανὰ* (παρὰ τὸ τὰ *Ριζιανὰ*—τ' *Ἀριζιανὰ*), δάσος πλήρες πλατυφύλλων δρυῶν, παρὰ τὸ χωρίον *Κήπους* (*Μπάγιαν*), ἐξ οὗ ἐξυλεύοντο ἄλλοτε αἱ τρεῖς κοινότητες, ἔχουσαι δικαιώματα κατοχῆς ἐπ' αὐτοῦ. Ὁ Ι. Λαμπρίδης (*Ἠπειρ. Μελ.* Η' σ. 34) θεωρεῖ τὴν λ. *σλαβικὴν* (=περιοχὴ ἐν ἣ ἀκμάζει ἡ σίκαλις).

Ροῦγα ἢ, πλατεῖα ἐν Μονοδενδρίῳ ἐν ἣ νῦν συγκεντροῦνται τὰ αἴγο-πρόβατα καὶ αἱ ἀγέλαι τῆς κοινότητος. Ἡ λ. ἰταλ. *rugia*.

Ρουτέτσια τὰ, *στὰ* *Ρτέτσια*, τοπ. τοῦ Βουνοῦ, ὅπου ἀγροὶ καὶ δένδρα (κλαδερά).

Ρυάκια τά, στὰ Ρυάκια, ἐν Μονοδενδρίῳ, τοπ. ἐκ τῶν ἐκεῖ μικρῶν ρυακίων.

Ρωμανοῦ, τοῦ, στ(οῦ) Ρουμανοῦ, τοπ. εἰς τὸ Βουνὸν ὅπου ὑπάρχουσιν ἀγροὶ ἀνήκοντες εἰς τινὰ Ρωμανὸν μοναχὸν (τοῦ προφήτου Ἴλ(α πιθανῶς).

Σ

Σέρβες, στ(ί)ς Σέρβες τοπ. τοῦ Βουνοῦ.

Σιάδι σιάδ τό, καὶ **σιάδα** τὰ (ἴσος—ἴσιος, ἰσάδι) τοπ. ὀμαλή, ἐπίπεδος χλοορά. Ἡλ. πολλαχοῦ. Πρ. Ἡπειρ. Χρονικά Θ' 243.

Σκάλα, 1) τοῦ Βουνοῦ ἀνοδος κλιμακωτή. 2) Σκάλα στοὺν Ἁϊ-Νικόλα τ(ῆ)ς Κυραλέξινας πρὸς τὸ Ξηροπόταμον (Πρ. Ι. Λαμπρίδου Ἡπ. Ἀγαθοεργ. Β, 79). 3) Σκάλα Τζ'ἡμερα πρὸς τὸν Βίκον.

Σκασμαδάκι καὶ **Σκασμάδι** τοπ. τοῦ Βουνοῦ μὲ βράχους ἐσχασμένους.

Σκασμάδια τά, ἔκτασις πλήρης βράχων ἐσχασμένων καὶ ρωγμῶν πρὸς τὸ Κορνήσι. Ἡ ὄνομασία καὶ ἀλλαγῶ τῆς Ἡπειρου. Ἡπειρ. γρ. Α', 92 Ζ', 240. Προφέρ. σκαζμάδια.

Σκασμένη πέτρα Σκαζμέν πέτρα, τοπ. τοῦ βουνοῦ.

Σκαφίδα ἡ, τοπ. εἰς τὸ Κορνήσι κοίλη, δίκην σκαφίδος.

Σπιτάκια τά, παρὰ τὴν μονὴν τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς πρὸς τὸν Βίκον μετὰ ἀποτόμων ἀτραπῶν ἐντὸς ἀποκρήμων βράχων καὶ σπηλαίων, κρησφύγετα ἔνθα κατέφευγον κατὰ τὰς ἐπιδρομὰς οἱ κάτοικοι τῶν τριῶν χωρίων. Πρ. Ι. Λαμπρίδου Ζαγοριακά, 1870 σ. 40.

Στάλλος, μέγα καὶ βαθύσκιον δένδρον, μεγάλη πτελέα ὅφ' ἦν ἀναπαύονται τὴν μεσημβρίαν ποίμνια. Στάλλους τ(οῦ) Σάρρ(ου) στ(ῆ) Γκρούλα (Ἰδ.λ.) πέραν τοῦ Βαρκοῦ. Ἐκ τοῦ Ἰταλ. stallo καὶ ρ. σταλλίζω ἐπὶ προβάτων. Περὶ τῆς λ. ἰδὲ Παρατηρήσεις μου εἰς τὸ Ἡπειρωτ. Γλωσσ. τοῦ Ἀρβαντινοῦ σ. 30.

Σταυρός, τοπ. τοῦ Βουνοῦ πεδινὴ ἐφ' ἧς διασταυροῦνται ὁδοὶ πρὸς διάφορα μέρη αὐτοῦ.

Στένωμα, στένουμα, τοποθεσία, ὅπου στενὸν μέρος τοῦ Βουνοῦ.

Στουῖρος, Στούρους τοπ. τοῦ βουνοῦ ὅπου ἀγροί. Στουῖρος = στύλος.

Ἡ λ. καὶ εἰς τὴν Ἀλβαν. καὶ Κουτσοβλαχικὴν.

Στρούγγα ἡ, τοπ. ὅπου ὑπῆρχε ποιμνιοστάσιον. Ἡ λ. καὶ ἐν τῇ Ἀλβ. καὶ τῇ Κουτσοβλαχικῇ.

Σωτήρω ἡ, Σουτήρου, ἰδὲ Ἀ(γ)ιά Σωτήρω.

Τ

Τζιάμινα ἡ, τοπ. τοῦ Βουνοῦ, ὅπου ἀγροί.

Τζιουρνόκος, Τζιουρνόκους, τοπ. κάτωθι τῆς Μονῆς τοῦ Προφήτου Ἴλ(α).

Τζουμπούγια τὰ, *Τζβούγια*, ἀπόκρημνον μέρος Ἄνω Βίτσης.

Τουρκόδρομος, *Τουρκόδρουμος* καὶ *Τουρκοδρομί* — *Τουρκοδρομί*, ὁδός, ἣν διήρχοντο οἱ Τούρκοι κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς Τουρκοκρατίας. (Ι. Λαμπρίδου Ἑπειρ. Μελετ. Θ' σ. 43).

Τραχανᾶς, τοπ. πρὸς τὸν Βίκον.

Τσιούκα, ἡ κορυφή λόφου (ἰταλ. Zucca=κεφαλή ἐξ οὗ καὶ τὰ Ἄλβ. καὶ Κουτσοβλαχ. τσιούκα). *Τσιούκα* τ(οῦ) Καπρῆ, τοπ. εἰς τὸ Βουνόν.

Τσιουκαργιάσα ἡ, τοποθ. τοῦ Βουνοῦ μὲ ἀγρούς μεταξὺ λόφων. Ἡ λ. σύνθετος ἐκ τοῦ τσιούκα.

Τσιούτσ'κολα, σι(οῦ) *Τσιούτσ'κουλα* τοπ. τοῦ βουνοῦ ἐξ ἐπωνύμου τινός *Τσιούτσκολα* (ἴσως *Τσιούτση*—*Κόλα*).

Τσουκνίδα ἡ, καὶ Ἄγριουτσουκνίδα, τοποθ. τοῦ Βουνοῦ ὅπου δένδρον ἀγρία κνίδα.

Φ

Φεράτ(η) ἡ, ἡ τοῦ, σι(οῦ) *Φιράτ*, τοπ. τοῦ Βουνοῦ ὅπου ἀγροί.

Φουσ'τέρνα ἡ, *Φσ'τέρνα*, τοπ. τοῦ Βουνοῦ σπηλαιώδης, μὲ κοίλα μάρμαρα κρατοῦντα ὄμβριον ὕδωρ.

Φτελεᾶης, *Φτιλιᾶης*. στοῦ *Φτιλιᾶη* τ(οῦ) *Σάρο(ου)*. Μεγάλη πτελέα χωραφίου μου εἰς τὸν Βαρκόν. Ἴδὲ *Στάλλος*.

Φτέρεις αἱ, στίς *Φτέρεις*, τοπ. μὲ θάμνους πτέρεων.

Φτούματα τὰ, τοπ. εἰς τὸ Κορνῆσι ὅπου ἦσαν νέαι φυτεῖαι ἀμπέλων.

Χ

Χάβος ὁ καὶ *τό*, = τὸ χάος, τοποθεσία ἀπόκρημνος καὶ χαώδης. Στοῦ *χάους* τ(οῦ) *Βίκ(ου)*. Ὁ Κ. Μέρτζος (Ἑπειρ. Χρ. Θ' 188) παράγει ἐκ τοῦ Ἰταλ. (ανο=κοίλωμα).

Χούνη ἡ, *Χούν*, στενὴ φάραγξ.